

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Opettajien erikoistumiskoulutus: Kouluhyvinvointi 60 op

Opetussuunnitelma 2018–2020

Koulutus toteuttaa Valtioneuvoston asetuksessa 1439/2014 määriteltyjä erikoistumiskoulutuksen yleisiä tavoitteita. Koulutuksen yleisenä tavoitteena on hyödyntää tutkimustietoa ja evidenssiin pohjautuvia malleja, jotka ovat erilaisten opetuskäytänteiden ja koulun kehittämistoimenpiteiden taustalla.

Kouluhyvinvointi-erikoistumiskoulutuksen (ns. Kouluhyvinvointi-erko) suorittanut osaa tunnistaa oppimiseen, kouluhyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä prosesseja ja mekanismeja. Hän tuntee tieteellisen tutkimuksen tuottamaan evidenssiin pohjautuvat pedagogisen hyvinvoinnin edistämisen ja ylläpitämisen menetelmiä ja välineitä ja hänellä on korkeatasoiset taidot organisoida ja toimia osana moniammatillista asiantuntijayhteistyötä, jonka tavoitteena on haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten elämäntilanteen tunnistaminen ja oppilaiden negatiivisten kehityspolkujen suunnan muuttaminen. Erikoistumiskoulutuksen suorittanut on kouluelämän hyvinvointiosaamisen asiantuntija, jolla on valmiudet osallistua oman koulunsa ja kuntansa lisäksi myös kansalliseen kehittämistyöhön ja kansainvälisiin koulutustehtäviin. Opettajien erikoistumiskoulutuksessa hankittu tieto ja osaaminen hyödyntävät näin koko työyhteisöä.

Erikoistumiskoulutuksen suorittaminen

Kouluhyvinvointi-erko on suunniteltu suoritettavaksi työn ohessa. Kestoltaan koulutus on noin vuoden ja se toteutetaan monimuoto-opetuksena. Opetus koostuu mm. asiantuntijoiden pitämistä luennoista, webinaareista, lähipäivistä, työpajoista ja itsenäisestä työskentelystä. Koulutukseen liittyvien opintojen yksityiskohtaiset sisällöt, toteutustavat ja aikataulut julkaistaan opettajien erikoistumiskoulutuksen verkkosivulla www.utu.fi/ope-erko. Koulutuksessa otetaan huomioon aiemmin hankittu osaaminen laatimalla jokaiselle henkilökohtainen opintosuunnitelma (hops).

Koulutus sisältää seuraavat opinnot:

1. Koulutyötä määrittävät asiakirjat 4 op
2. Koulu- ja työhyvinvoinnin mekanismit 12 op
3. Hyvinvoinnin tukemisen mahdollisuudet ja menetelmät 12 op
4. Koulun moniammatilliset & monitahoiset yhteistyöverkostot 12 op
5. Kehittämishanke 20 op

Asiantuntemuksen osoittaminen erikoistumiskoulutuksessa

Arvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelmassa määriteltyjä kriteereitä siten, että erikoistumiskoulutuksen suorittaneet osoittavat saavuttaneensa opintojaksojen yhteydessä määritellyt osaamistavoitteet. Asiantuntijuuden kehittymisen arvioinnissa käytetään hyväksi erikoistumiskoulutuksen aikaisten osasuoritusten arviointia, kehittämishankeen vertaisarviointia käyttäen hyväksi tieteelliselle arvioinnille vakiintuneita menetelmiä sekä tieteellistä ja työelämän asiantuntemusta edustavan raadin suorittamaa loppuhaastattelua.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Osaamisen osoittaminen loppuhaastatteluun osallistumalla

Keskeisin sisältö: Koulutuksen kuluessa pyritään asiantuntijuuden profiloitumiseen ja kumuloitumiseen. Tavoitteena on syventää osaamista. Jatkuvan sanallisen arvioinnin, reflektion ja eri suunnista tulevan palautteen avulla rakennettu tietämys arvioidaan ja tehdään näkyväksi loppuhaastattelussa. Loppuhaastattelun kuluessa arvioidaan, miten hyvin oma asiantuntijuuden profiili ja sille hopsissa asetetut tavoitteet on saavutettu. Tieteelliseen kirjallisuuteen tutustutaan osana eri opintojaksoja, pienryhmätyöskentelyä ja asiantuntijaluentojen yhteydessä.

Toteutusmuoto: Loppuhaastattelun toteuttaa tarkoitusta varten valittu raati, jossa on akateemisten toimijoiden ohella työelämän edustus. Loppuhaastatteluun voi osallistua, kun akateeminen ohjaaja ja työelämäohjaaja ovat hyväksyneet kehittämishankkeen ja vaadittava määrä opintopisteitä on suoritettu. Osana haastattelua voidaan käyttää koulutuksen kuluessa syntyntä materiaalia, erityisesti kehittämishankkeen dokumentointia.

Loppuhaastattelun arviointi on sanallinen (hylätty, hyväksytty).

Erikoistumiskoulutukseen sisältyvät opinnot

1. Koulutyötä määrittävät asiakirjat 4 op

Tavoitteena on syventää osallistujien tietoja ajankohtaisista opetusta säätelevistä asiakirjoista, kehittämisohjelmista ja tavoitteista, joissa määritellään oppilaan psykososiaaliseen hyvinvointiin, terveyteen, turvallisuuteen ja jaksamiseen liittyvistä asioista. Asiakirjojen perusteista ja niiden kouluun kohdistuvista vaatimuksista tulevat kertomaan ja keskustelemaan alan keskeisimmät asiantuntijat.

Vastuuhenkilöt: yliopisto-opettaja Jaanet Salminen ja yliopistonlehtori Tiina Annevirta, opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

Keskeisiä sisältöjä ovat mm.:

- oppilaan oikeudet saada tukea kasvuunsa, kehitykseensä ja oppimiseensa
- viranomaisten yhteistyö oppilaan ja opettajien hyvinvoinnin lisäämiseksi
- lakien ja määräysten soveltaminen oman koulun ja kunnan käytänteiksi

2. Koulu- ja työhyvinvoinnin mekanismit 12 op

Tavoitteena on syventää osallistujien tietoja suomalaisesta koulutuspolitiikasta ja sen yhteiskunnallisesta tehtävästä sosiaalisen eriarvoistumisen ehkäisyssä. Asiantuntijoiden kanssa käydyillä keskusteluilla, yhteiskunnallisiin mekanismeihin tutustumisella ja oman työyhteisön käytäntöjen tarkastelulla vahvistetaan osallistujien taitoa tunnistaa ja arvioida koulu- ja työhyvinvointiin vaikuttavia, erityisesti osallisuuteen ja eriarvoistumiseen liittyviä kehitysuria. Lisäksi vahvistetaan osallistujien valmiuksia etsiä ja omaksua ajantasaista tutkimustietoa yksilöllisiin ja kontekstuaalisiin kehityspolkuihin vaikuttavista tekijöistä.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Vastuuhenkilöt: apulaisprofessori Tero Järvinen, kasvatustieteiden laitos & Elinikäisen oppimisen tutkimuskeskus, Turun yliopisto ja apulaisprofessori Niina Junntila, opettajankoulutuslaitos & Lastenpsykiatrian tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Opinnot sisältävät osiot:

- 2.1. Koulu- ja työhyvinvoinnin yhteiskunnalliset ja poliittiset perustat 4 op
- 2.2. Psykososiaalisen hyvinvoinnin yksilö-, perhe- ja koulutason mekanismit 4 op
- 2.3. Hyvinvoinnin tukemisen tavoitteet ja velvollisuudet omassa työyhteisössä 4 op

Näiden keskeisiä sisältöjä ovat mm.:

- koulutuksen yhteiskunnalliset tehtävät ja koulutusjärjestelmien erot hyvinvoinnin ja tasa-arvon tuottamisessa
- oppilaiden psykososiaalisen hyvinvoinnin haasteet
- opettajan vastuu oppilaiden hyvinvoinnin tukemisesta ja oikeus omaan työhyvinvointiin

3. Hyvinvoinnin tukemisen mahdollisuudet ja menetelmät 12 op

Opinnoissa keskitytään tieteellisiin tutkimuksiin pohjautuviin menetelmiin, joiden käyttöönotto ja soveltaminen mahdollistavat oppilaiden ja työyhteisön hyvinvoinnin tukemisen sekä vuorovaikutuksellisen osallisuuden lisäämisen. Koulutuksella vahvistetaan osallistujien valmiutta suunnitella ja toteuttaa oppilaiden psykososiaalista hyvinvointia ja osallisuutta tukevia sekä eriarvoistumista vähentäviä opetusjärjestelyitä ja muita käytännön toimenpiteitä. Keskeisenä tavoitteena on lisätä osallistujien taitoa tunnistaa tilanteita, joissa paitsi oppilaiden myös opettajien oma jaksaminen ja hyvinvointi ovat uhattuina, sekä kykyä järjestää ja organisoida tällaisten tilanteiden vaatimia resursseja.

Vastuuhenkilöt: yliopistonlehtori Tiina Annevirta ja yliopisto-opettaja Jaanet Salminen, opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

Opinnot sisältävät osiot:

- 3.1 Turvallinen, hyvinvoiva ja terveellinen koulu 4 op
- 3.2. Oppiminen, motivaatio ja osallisuus kouluhyvinvoinnin perustana 4 op
- 3.3. Hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisen haasteet, mahdollisuudet ja menetelmät 4 op

Näiden keskeisiä sisältöjä ovat mm.:

- oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen yksilöiden oppimisprosessin ja taitojen vahvistamisen kautta
- oppilaiden psykososiaalista hyvinvointia tukevat ohjelmat ja menetelmät
- opetusvuorovaikutuksen laatu ja sen kehittäminen osallisuuden, sosiaalisen tasa-arvon, terveyden ja fyysisen turvallisuuden perustana

4. Koulun moniammatilliset & monitahoiset yhteistyöverkostot 12 op

Keskeisenä tavoitteena on tarkastella oppilaan hyvinvointia ja oppimista koulun moniammatillisen ja monitahoisen verkostoitumistyön näkökulmasta. Tätä tavoitetta varten vahvistetaan osallistujien tuntemusta yhteistyön tahoista, taitoja verkostoitua moniammatillisesti, hyödyntää omaa

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

asiantuntijuuttaan sekä vastaanottaa muiden asiantuntijoiden apua. Olennaisia ovat vuorovaikutukselliset taidot ja kyky ymmärtää erilaisista lähtökohdista tulevien oppilaiden ja heidän vanhempiansa näkemyksiä suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja sen asettamista vaatimuksista.

Vastuuhenkilöt: yliopistonlehtori Tiina Annevirta ja yliopisto-opettaja Jaanet Salminen, opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

Opinnnot sisältävät osiot:

- 4.1. Kouluyhteisön vuorovaikutukselliset taidot ja yhteinen työskentely koulussa 4 op
- 4.2. Yhteistyö ja vuorovaikutus kodin sekä koulua ympäröivien yhteisöjen ja asiantuntijoiden kanssa 4 op
- 4.3. Yhteistyö, osallisuus ja ohjaustaito opettajan työssä 4 op

Näiden keskeisiä sisältöjä ovat mm.:

- opettaja asiantuntijana erilaisissa koulu- ja työhyvinvointia tukevissa yhteistyöverkostoissa
- opettajien vuorovaikutusosaaminen ja kasvatuskumppanuus kotien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- osallisuus ja ohjaustaito koulun arjessa ja yhteistyöverkostoissa

5. Kehittämishanke 20 op

Vastuuhenkilöt: apulaisprofessori Niina Junttila ja yliopistonlehtori Tiina Annevirta, opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

Kehittämishanke koostuu neljästä eri osasta: 1) Opettaja erityisasiantuntijana, 2) suunnittelu-, 3) työskentely- ja 4) arviointivaiheesta. Kehittämishanke yhdistää teorian ja kirjallisuuden kautta opittuja asioita autenttisten oppimisympäristöjen ongelmiin, haasteisiin ja kehittämistoimiin. Tavoitteena on luoda uudenlaisia ja toimivia käytänteitä, materiaaleja, rutiineja ja välineitä oppimisen tueksi. Tämän saavuttamiseksi työskennellään yhdessä eri tieteellisen tai kokemuksen omaavien asiantuntijoiden kanssa osana oman tai muun soveltuvan työyhteisön toimintaa. Erikoistumiskoulutuksen ja kehittämishankkeen myötä luodut asiantuntijaverkostot rakennetaan pysyväksi osaksi koulujen toimintaa, jolloin koulutuksen vaikutukset ovat laajemmat ja pysyvämmät.

Opettaja erityisasiantuntijana

Keskeiset sisällöt: Erikoistujat tekevät yhdessä akateemisen ohjaajan kanssa suunnitelman oman asiantuntijuutensa profiloinnista hops-menettelyn myötä. Akateeminen ohjaaja vastaa suunnitelman toteutuksen seurannasta. Työelämänohjaaja osallistuu suunnitelman ohjaukseen erityisesti kehittämishanketta sivuavissa kohdissa.

Toteutusmuoto: Luennot asiantuntijuuden kehittymisestä ja hopsin tekeminen osana ohjauskeskusteluja. Hops varmennetaan erikoistujan ja akateemisen ohjaajan allekirjoituksin.

Suunnitteluvaihe

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Keskeiset sisällöt: Suunnitteluvaiheen kuluessa oman kehittämistyön suunnitelman esitleminen muille osallistujille sekä muiden kehittämishankkeiden ideointiin ja kommentointiin osallistuminen. Näin tuetaan osallistujien keskinäistä tiedonvaihtoa ja verkottumista koulutuksen kuluessa.

Toteutusmuoto: Yhteisten seminaarien sekä etä- ja vertaisoppimisen avulla toteutettu suunnitelma ja sen esittäminen.

Työskentelyvaihe

Keskeiset sisällöt: Uusien toimintatapojen, oppimateriaalien ja/tai menetelmien kehittäminen ja testaaminen sekä toimivien käytänteiden luominen yhteistyössä muiden toimijoiden (työyhteisön jäsenet, koulutuksen ohjaajat ja mahdolliset muut asiantuntijat) kanssa.

Toteutusmuoto: Kehittämishankkeen käytännön toteutuksen dokumentointi tekstiä, kuvia ja/tai videoita käyttäen hankkeeseen parhaiten sopivalla tavalla.

Arviointivaihe

Keskeiset sisällöt: Kehittämishankkeen käytännön toteutuksen arviointi ja siihen liittyvien onnistumisten ja mahdollisten haasteiden reflektointi.

Toteutusmuoto: Arviointikeskustelu ohjaajien kanssa, oman kehittämishankkeen esittely muille erikoistumiskoulutukseen osallistuneille sekä raadin tekemä loppuhaastattelu.